

Lezingen: Ezechiël 34,11-12.15-17 en Matteüs 25,31-46

Overweging

Twee lezingen, twee beelden van God. Een herder en een koning.

De herder is zorgzaam en lief en bezorgd om ál zijn schapen.

De koning is streng maar rechtvaardig: hij prijst en straft. Hij maakt onderscheid tussen schapen en bokken.

Je zou een beetje oneerbiedig bijna zeggen: wil de echte God nu opstaan? Hoe zijn deze beelden te rijmen?

Over het eerste beeld hoef ik niet lang uit te weiden: het geeft ons een veilig en gerustgesteld gevoel dat onze Goede Herder bezorgd is om ons allemaal. En we hebben hoop ik van harte ingestemd met psalm 23.

Maar nu die koning. Hij wil de goede schapen van de slechte scheiden. Hoor je bij de slechten? Je zou er bang van worden. Op hoeveel afbeeldingen, op hoeveel schilderijen en kerkportalen zie je de Koning zitten, met rechts (voor de kijker links) de goede mensen en links (voor de kijker rechts) de slechteriken? De goeden worden door engelen de hemel in getrokken, de slechten worden op gruwelijke wijze door duivels aan hun haren de hel ingesleurd. Zo zagen ze dat in de Middeleeuwen. Men zegt wel eens dat dit soort afbeeldingen bedoeld was om mensen angst aan te jagen. Om ze flink de ernst van het leven in te peperen. Angst voor het laatste oordeel. Is dat nu nog zo? Of hebben we dat misschien ooit wel gekend, maar nemen we dat niet meer zo serieus?

Moeten we dat geloven, die scheiding van schapen en bokken??

Geloof en angst gaan moeilijk samen, als we geloven dat God liefde is. Het is moeilijk om te geloven dat de gelijkenis die we in het evangelie hebben gehoord, bedoeld is om mensen angst aan te jagen. Er is eerder sprake van een waarschuwing. Maar de goede en de slechte mensen zijn verbaasd: welk criterium wordt hier nu aangelegd? Ze beseffen allemaal echt niet wat ze al of niet goed of fout hebben gedaan. "Heer, wanneer hebben we U dan hongerig gezien? Of naakt? Of in de gevangenis?" Wat is dan dat criterium? Daar is Jezus heel duidelijk over:

Tegen de goeden zegt hij "Voorwaar, Ik zeg u: al wat gij voor een van deze geringsten hebt gedaan, hebt gij ook voor Mij gedaan". Het gaat om materiele, elementaire nood: brood, water, kleding, onderdak.

Tegen de slechten zegt hij: "Voorwaar, Ik zeg u: al wat gij niet voor een van deze geringsten hebt gedaan, hebt gij ook voor Mij niet gedaan".

Zoals gezegd, beide groepen zijn zich van geen kwaad bewust "Heer, wanneer hebben wij U dan hongerig gezien? Of dorstig? Of naakt? Of gevangen?"

Ze zijn oprecht verbaasd. Dat laat al zien dat het geen slechte mensen zijn, want slechte mensen weten wel dat ze verkeerd zitten. Ze zijn oprecht verbaasd, maar ontdekken – te laat – dat ze te nonchalant, te onverschillig, te egoïstisch zijn geweest.

Geloof wordt pas vruchtbaar als je er iets mee doet, als het handen en voeten krijgt. Hoe, dat is in elke situatie weer opnieuw te bepalen. De gelijkenis wijst ons een richting. De richting van het menselijke, van dat wat ieder mens voor een ander zou kunnen betekenen. Van dat wat jij graag zou willen dat anderen voor jou betekenen. De richting van de menselijkheid die we allemaal met elkaar gemeen hebben en waar je zelfs niet christelijk voor hoeft te zijn.

Al met al is het dreigement uit deze gelijkenis: “zij zullen heengaan naar de eeuwige straf,” bedoeld als een krachtige waarschuwing. Je hoeft echt niet bang te zijn, je hoeft alleen maar je naaste lief te hebben. Dat klinkt makkelijker dan het is. Jezus’ boodschap is ook niet makkelijk. Zeker, we doen echt wel goed. Maar we laten vaak ook het nodige na. En daar gaat het vandaag om, om het niet-doen.

Als kind ging ik biechten. Ik wist niet zo goed wat ik had misdaan en had gelukkig een boekje met zonden. Op alfabet. Toen verdween de biecht uit mijn leven, en daar mee schijnbaar ook de zonden. Ik steel toch niet? Ben toch niet agressief? Lieg niet (nou ja, soms een beetje, om bestwil)?

Aan die zelfingenomenheid maakt Jezus vandaag definitief een einde, door die dreiging met hel en verdoemenis. Hij tikt me krachtig op de vingers. Hij zegt: “Het gaat er om wat je niet hebt gedaan.” Dat zou je de zonde van nalatigheid kunnen noemen. Ik heb niet die eenzame oudere bezocht. Ik heb niet aan de voedselbank gegeven. Ik heb niet als eerste mijn hand uitgestoken na een ruzie. Dat zijn de zonden waarvan we ons misschien minder bewust zijn maar die we allemaal kennen.

En zo komen we weer uit bij de naastenliefde. Uit elk evangelie blijkt dat het om de liefde gaat. Dat is de bodem onder ons bestaan. Zonder die liefde is ons bestaan leeg: het heeft geen bodem, geen heden en geen toekomst. Die liefde noemen wij god.

Misschien is het woord liefde wel te groot voor ons: laten we elkaar gewoon een handje helpen.

Amen